

Kasteel Valkenburg opgeblazen door de Staatse troepen in 1672

In menig geschiedenisboek wordt ze beschreven: Het kasteel van Valkenburg.

Eeuwenlang toonde ze als markant bouwwerk boven het Geuldal uit.

Maar over die laatste paar dagen, de vooravonden waarin werd besloten om tot een totale verwoesting over te gaan, wat weten we daar nou precies van?

afb 1.

Het Kasteel van Valkenburg kort voor de verwoesting – Joshua de Grave 1669

We gaan terug naar 6 december 1672, 4 dagen voorafgaand aan dat allesvernietigende moment;

6 december 1672

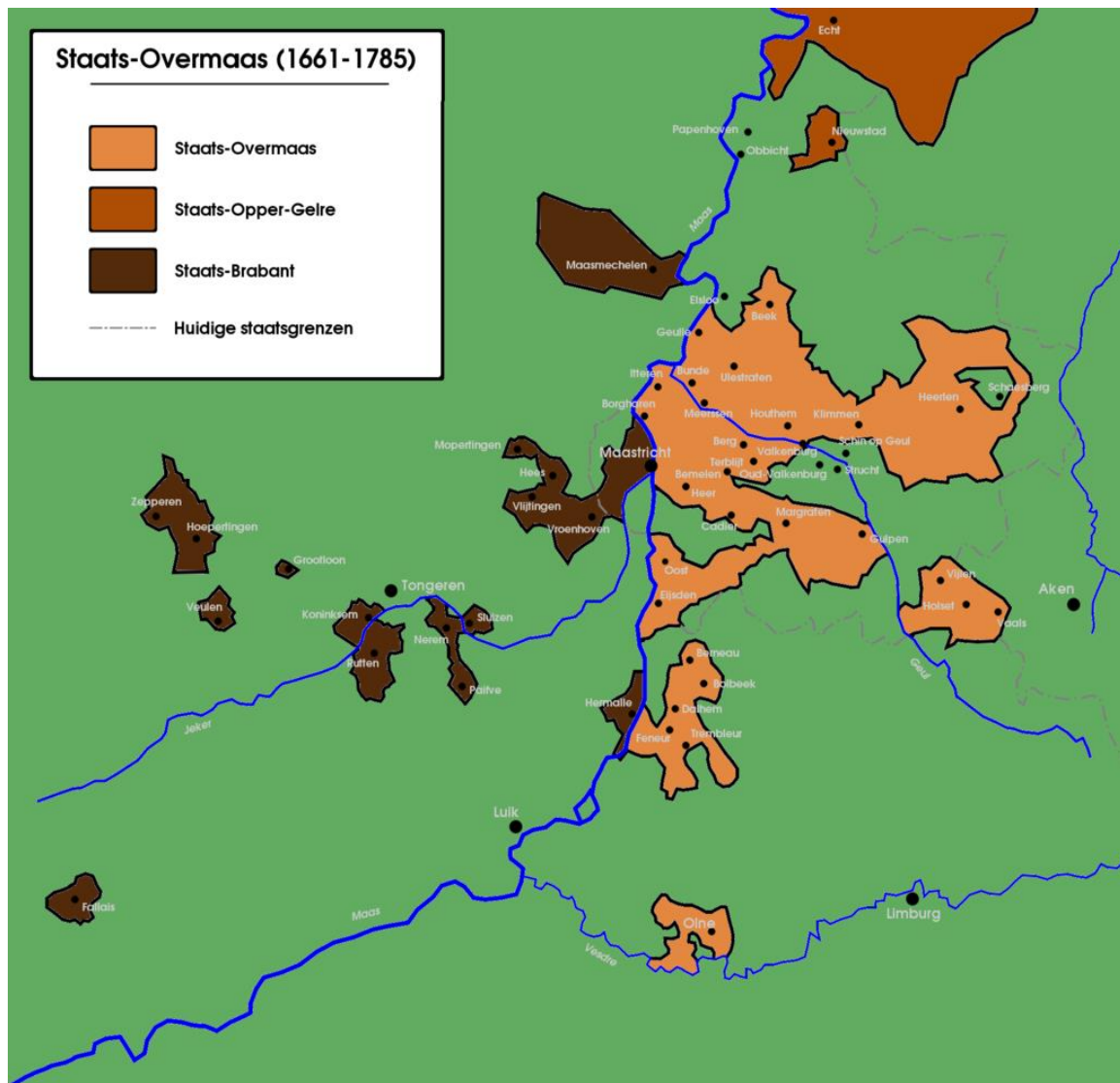
Om te weten wat er door wie precies in gang werd gezet op deze beruchte 6e december 1672, moeten we eerst teruggaan naar 26 mei 1672, het moment dat de Franse kolonel Marseillac, op bevel van Lodewijk II van Bourbon – Condé, het kasteel van Valkenburg innam. Zonder slag of stoot schakelden zij de toen zwaar onderbemande Staatse troepen uit. De Fransen bezetten met 200 man sterk het kasteel en zetten daarmee de “poort “ naar de republiek der Nederlanden “open”.

(zie afb. 2)

afb. 2

In november 1672 was Willem III, koning stadhouder, met zijn cavalerie in het Zuiden van Limburg gekomen, om de opdringende Fransen te verjagen. Hij was van plan om graaf de Duras te overvallen, doch deze was over de Roer getrokken met zijn troepen. Doordat deze rivier, evenals de Maas, door de voortdurende regenval ver buiten zijn oevers was getreden, kon de stadhouder geen gevolg geven aan zijn voornemen om de Franse troepen aan te vallen.

afb 3.

De Maas bleek een effectief verdedigingsmechanisme, waardoor alles ten westen van deze rivier in Staatse handen bleef; Staats Brabant. Op advies van Turenne beval Lodewijk XIV dat er 10.000 man achter moesten blijven aan de oostzijde van Maastricht als rugdekking voor het oprukkende Franse leger.

Het was uiteindelijk kolonel Asquin, commandant van Maastricht, die op vraag van Gouverneur Waldeck de Staatse troepen op 6 december 1672 richting het kasteel van Valkenburg leidde. Deze bestonden uit: 4 zware kanonnen, ammunitie, een mortier, 2 regimenten van Beaumont en Mannemaker en een Spaanse cavalerie en Gereformeerde officieren. 2 Uren later kwamen ze daar aan en troffen daar een zwaar gehavende Marseillac die enige dagen te voren gewond was geraakt aan hoofd, gezicht en arm bij schietoefeningen. Het was nog donker toen ze in Valkenburg aankwamen en de mannen van Marseillac schoten dapper in het rond met hun musketten om hun vijand uit te schakelen. Het kasteel van Valkenburg was op de oude wijze gebouwd en kon daarmee een zware kanonskogel verdragen. Daarom kozen de Staatse troepen voor een andere aanvalsmoeyne, namelijk via het graven van mineergangen; hiermee kon men tot onder de kasteelmuur komen om zo toegang te krijgen tot het kasteel. De Fransen dachten daar echter hetzelfde over. Ook zij groeven tunnels tot aan hun oprukkende vijand. Als zij elkaar ondergronds troffen werd de een door de ander door middel van buskruit en/of musket uitgeschakeld. Aan de andere kant was er ook het oprukkende voetvolk van de Staatse troepen die al snel tot aan de Uysterste Poort waren geraakt. De uitputting nabij verdedigden de Fransen zich met alles wat ze

konden vinden, waaronder het gooien van stenen naar de omhoog klimmende Staatsen, die via de hellingen toegang tot de buitenste schildmuur zochten. Na enig oponthoud, door de kranige weerbaarheid van de Fransen, werd Sergeant Major Generaal Kirkpatrick met zijn regiment nog in stelling gebracht. Pas bij de 2^e aanval veroverden de Staatse troepen twee poorten. Tegen de tijd dat ze bij de derde poort waren aangekomen, vroegen de Fransen om een “staakt het vuren”. Het was nu 16 uur in de middag van de 6^e december 1672. Na een uur onderhandelen, waarbij er door de Staatse troepen oorlogsbuit werd ingenomen en de Fransen tot krijgsgevangenen werden gemaakt, viel het Kasteel van Valkenburg in handen van de Staatse troepen. Aan de Franse zijde werden 7 doden betreurt, aan de Staatse zijde 10 doden en 30 gewonden.

Met groot gevolg werden de krijgsgevangenen en de oorlogsbuit naar Maastricht gevoerd. Daar werden de Franse soldaten in een van de gebouwen van de St. Servaaskapittel opgesloten.

8 december 1672

In de buitengewone vergadering van de Staten van Valkenburg van 8 december 1672 werd besloten stadhouder Willem III te belonen met 3000 gulden omdat hij het kasteel van Valkenburg had doen herwinnen.

10 december 1672

Op 10 december 1672 zou stadhouder Willem III de opdracht geven aan de mineurs van Kirkpatrick om tot de totale vernietiging van het kasteel van Valkenburg over te gaan, zodat het nooit en te nimmer meer in handen kon komen van de vijand. Valkenburg zou van nu af aan geen rol meer kunnen spelen als militair steunpunt zodat zowel kasteel en stad als vesting waardeloos waren en geen garnizoen meer nodig zou zijn om dit bolwerk te verdedigen of in te nemen.

Na de vernietiging bleef er ogenschijnlijk meer staan van het kasteel dan wij tegenwoordig kunnen zien. Plunderingen, illegale verkopen en de hergebruik van bouwmaterialen na de grote stadsbrand van Valkenburg in 1773 hebben de ruïne teruggebracht naar haar huidige staat. Vanaf 1924 is Stichting Kasteel van Valkenburg in het leven geroepen als beschermheer van het eens zo imposante kasteel van Valkenburg en staan zij al bijna 100 jaar garant om verval van de ruïne tegen te gaan en de geschiedenis van het kasteel in leven te houden.

Bronvermelding:

- *Geschiedenis van het kasteel van Valkenburg, zijne heeren en drossaarden* – J.M. van de Venne
- John Kirkpatrick <https://www.st-andrews.ac.uk/history/ssne/item.php?id=4977>
- *Het dagboek van een pommersch officier in Staatschen dienst, 1667-1678* – Eduard van Biema
- *Nobiliaire universel de France: ou Recueil général des généalogies ...*, Volume 2
Door M. de Saint-Allais (Nicolas Viton)
- *Valckenborgh, geschiedenis en archeologie van de middeleeuwse vesting* – Jacquo Silvertant
- *Valkenburg beleeft in 1672 een rampjaar* – Marc Habets – Heuvelland aktueel 2009
- *Afbeelding 1672 de inval van de Franse en Duitse vorsten*: www.vestingqorinchem.nl
- *Afbeelding Staats-Overmaas: Door Fentener van Vlissingen - Eigen werk*, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=9335807>